

W numerze

Myśli (nieuczesane) filozofa

Filozofii w naszej ALO uczy prof. Tomasz Brzozowski, człowiek niekonwencjonalny, znany z prowadzenia zajęć... na korytarzach szkolnych. Pan Profesor zgodził się sformułować, jak to sam określił, kilka myśli nieuczesanych w odpowiedzi na nasze pytania.

Czytaj nr str. 3

Bankructwa i upadki państw

W obliczu niedawnego kryzysu związanego z pandemią wiele krajów zetknęło się z widmem bankructwa, a nawet upadku. W trakcie wojny z Ukrainą doświadczyła tego także Rosja. Problemy są zatem aktualne i raz po raz powracają. W niniejszym artykule chcielibyśmy przedstawić możliwe przyczyny takich sytuacji.

Czytaj nr str. 5

Miłość w bajkach

Większość przedstawicieli młodego pokolenia pierwszego kontaktu z pojęciem miłości romantycznej doświadczyło przy okazji zaznajamiania się z kinematograficznym dobytkiem studia Disney.

Czytaj nr str. 11

Starożytna miłość

Miłość od wieków była tematem rozmyślań filozofów, napędzała artystów i pisarzy. Dlatego nic dziwnego, że starożytni mędracy, tacy jak Arystoteles i Platon, zdefiniowali różne rodzaje tego uczucia.

Czytaj nr str. 13

Słowem wstępu

Dzień dobry, nowy rok czeka!

Niestety, wszelkie próby powstrzymania przemijającego czasu skończyły się porażką. Minął rok i z tej okazji trzeba przywitać kolejny! Dlatego też życzymy Wam wszystkiego najlepszego i mnóstwo sił przez najbliższe 366 dni.

Chwila... i już walentynki

Człowiek mruga i nagle cały miesiąc znika. Mamy nadzieję, że ferie minęły każdemu miło, ale teraz pora na święto zakochanych! Chcemy wszystkim życzyć smacznych czekoladek w kształcie serc :D

Kochamy każdego czytelnika

Jeśli dotrwałeś do końca tego wstępu, to wszyscy redaktorzy byliby wdzięczni za udostępnianie tej gazetki, zawsze miło zobaczyć, że ktoś czyta nasze wypociny. Masz ciotkę w Anglii? Wyślij jej szkolną gazetkę, niech zobaczy w jakiej prestiżowej szkole dla elity jesteś. Za każdy przeczytany artykuł dostaniesz ocenę 6 z matematyki.

Cała redakcja i ja :D
MAŁGORZATA PLEBAŃSKA – 4 C
redaktor naczelny

Myśli (nieuczesane) filozofa

Filozofii w naszej ALO uczy prof. Tomasz Brzozowski, człowiek niekonwencjonalny, znany z prowadzenia zajęć... na korytarzach szkolnych. Pan Profesor zgodził się sformułować, jak to sam określił, kilka myśli nieuczesanych w odpowiedzi na nasze pytania.

Która filozoficzna maksyma w największym stopniu oddaje ducha Szkoły przy Politechnice Wrocławskiej? Cogito ergo sum?

TOMASZ BRZOWSKI: - „Życie bezmyślne nie jest warte życia” - powiedzenie przypisywane Sokratesowi - 470–399 p. n. e.

Albert Einstein uważał, że ważne jest, aby nigdy nie przestać pytać. O co najczęściej pytają Pana na lekcjach uczniowie ALO?

- Nasi uczniowie pytają najczęściej o sens życia i śmierci, determinizm oraz wolność, a także o skuteczne sposoby poszukiwania własnego szczęścia.

Według Platona wiedza jest drugim słońcem dla ludzi. Poleci Pan tę myśl naszym uczniom?

- Jak najbardziej, pod jednym wszakże warunkiem: świadomością swojej ograniczoności i wielotorowości dochodzenia do Prawdy przez każdy samoświadomy byt ludzki. Ważna jest zatem wiedza o naszych ograniczeniach, która sprawia, że najczęściej przychodzi nam „... trwać w pokorze pytania” (Karl Jaspers).

Pewien myśliciel twierdził, że celem szkoły jest przekształcenie luster w okna. Jakby Pan to wyjaśnił swoim podopiecznym?

- Odwagi! Uczeń dotąd jest uczniem, dopóki nie przekroczy mistrza. Miej odwagę wypłynąć samotnie na głębie! Słuchając rozumu i obcując z wielkim mistrzami filozofii poprzez ciągły dialog z ich pismami, nie zbłądzisz. Umiej podważać samego siebie, bądź czujny wobec siebie, nie dawaj się zwieść pozornym, zbyt łatwym odpowiedziom; ponawiaj pytania. Tak staniesz się oknem ku niezgłębionej przestrzeni świata pozapodmiotowego (transcendencji).

Dość powszechnie krytykuje się oblicza współczesnej edukacji, twierdząc, że opóźnienie szkoły w stosunku do XXI wieku wynosi jakieś pięćdziesiąt lat. Jakie jest zdanie filozofa w tej kwestii?

- Ciekawą odpowiedzią na to zagadnienie wydaje się z jednej strony idea wiecznych powrotów Fryderyka Nietzschego, z drugiej zaś, idea rozwoju Ducha Absolutnego Hegla. To oczywiście nie wyczerpuje różnorodności i bogactwa możliwych odpowiedzi. Jestem zdania, że nie ma takich pytań, takich problemów, których by nie postawili już greccy filozofowie w zamierzczłej przeszłości. Pozostaje problem dobrych i właściwych odpowiedzi.

Nasza oferta materialna

ALO w czasie dziesięciu lat swojego działania spektakularnie wspięło się na szczyty różnorodnych rankingów. Nie umniejszając tu oczywiście roli naszych cudownych nauczycieli, bardzo dużą w tym rolę grali uczniowie. A jak zwabić do siebie bardzo dobrych i utalentowanych uczniów? Ofertą materialną! Na szczęście nasza szkoła może się pochwalić całkiem pokaźnymi zasobami (zazwyczaj dzięki Politechnice

Wyposażenie należące do szkoły:

- **fizyczne:** sprzęt fizyczny, sprzęt mierniczy (np. suwmiarki, makrometry)

- **chemiczne:** różne odczynniki chemiczne, szkło laboratoryjne

- **biologiczne:** atlasy biologiczne, mikroskopy, zastawy do preparowania

- **historia:** atlasy historyczne

- **informatyczne:** kilka sal komputerowych na 3. piętrze

- **rekreacyjne:** boksy dostępne dla uczniów na 2. piętrze + niedostępny dla uczniów Chill ALO, stół do ping ponga na 3. piętrze, biała tablica na końcu 4. piętra

Wyposażenie należące do Politechniki.

Laboratoria:

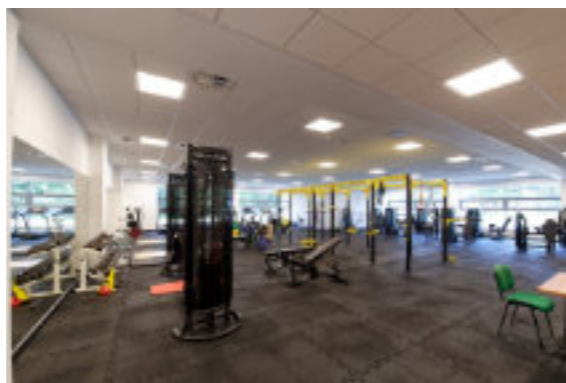

- **fizyczne:** Co prawda nie należy ono bezpośrednio do ALO, lecz do politechniki, ale jest to nadal jeden z niezaprzeczalnych atutów naszej szkoły. Zajęcia prowadzone są przez wykładowców PWr.

- **chemiczne:** Tak samo jak laboratoria z fizyki, i te chemiczne nie są w szkole, lecz w budynkach A na politechnice: osobne do chemii nieorganicznej i chemii organicznej.

Wuef:

- Nasz sprzęt do wychowania fizycznego znajduje się w budynkach Politechniki „Na Chełmońskiego” - jak mawiają uczniowie. Mamy dostęp do trzech różnych sal: hali, siłowni i mniejszej hali w budynku P22. Na wuef jeździmy autokarami wynajmowanymi przez szkołę.

Bankructwa i upadki państw

W obliczu niedawnego kryzysu związanego z pandemią wiele krajów zetknęło się z widmem bankructwa, a nawet upadku. W trakcie wojny z Ukrainą doświadczyła tego także Rosja. Problemy są zatem aktualne i raz po raz powracają. W niniejszym artykule chcielibyśmy przedstawić możliwe przyczyny takich sytuacji.

Na samym początku wyjaśnimy samo pojęcie bankructwa państwa. Jest to sytuacja, w której państwo nie jest w stanie spłacać swoich zobowiązań finansowych lub wypełniać zobowiązań płatniczych, czyli wypłacać emerytur, świadczeń socjalnych, itp. Ze względu na niespłaconego wierzyciela możemy je podzielić na bankructwo zewnętrzne, gdy państwo nie jest w stanie regulować zobowiązań z międzynarodowymi wierzycielami i wewnętrzne - wtedy niespłaconymi pozostają obywatele, którzy pożyczili państwu pieniądze. Różne są także przyczyny tych bankructw; generalnie wewnętrzne bankructwo wymaga dużo większego szoku gospodarczego. Niemniej, jak podaje raport A Journey in the History of Sovereign Defaults on Domestic-Law Public Debt¹ przygotowany przez Rezerwę Federalną, od końca lat 90. do 2016 roku przypadki bankructw wewnętrznych stały się częstsze niż zagranicznych. Autorzy podają, że w latach 1980-2018 na świecie wystąpiły 134 takie bankructwa, które dotknęły 52 kraje (przedstawione na mapie). Rekordzistą jest tutaj Brazylia, która bankrutowała w tym okresie cztery razy. Przy tej obserwacji warto podkreślić, że bankructwo państwa różni się od bankructwa przedsiębiorstwa; majątek

Figure 2. Distribution of Domestic Default Episodes

Wewnętrzne bankructwa krajów w latach 1980-2018.²

tego ostatniego trafia w ręce wierzycieli, a nad podziałem czuwa sąd. Państwo bankrut nie jest jednak przejmowane przez bogatszego sąsiada, czy wewnętrznych wierzycieli, chociaż niektóre jego aktywa mogą być zatrzymane, jako zabezpieczenie. Dochodzi za to do restrukturyzacji długu, np. wydłużenia okresu jego spłaty, zmiany oprocentowania itp. W związku z tym seryjne bankructwa państw są dużo popularniejsze niż firm. Jeżeli chodzi o upadek państwa, to odnosi się on do stanu, w którym władza centralna i prawo przestają funkcjonować, co może, ale nie musi, wynikać z bankructwa; czasem ta relacja jest nawet odwrotna.

Ale poza tego typu przyczynami, do których jeszcze można by zaliczyć wojny, rewolucje (pojawia się tu przykład rewolucji bolszewickiej, w wyniku której Rosja nie spłaciła zobowiązań zagranicznych) czy międzynarodowe kryzysy, wiele z nich ma charakter ściśle związany z polityką, nie tylko gospodarczą, państwa.

Dług publiczny np. (czyli łączne nominalne zadłużenie podmiotów sektora finansów publicznych) funkcjonuje w ten sposób, że spłaty długu są finansowane przez zaciąganie kolejnych zobowiązań (mówimy wtedy o rolowaniu długu) i w ten sposób poziom zadłużenia jest utrzymywany na względnie stałym poziomie (w relacji do PKB). Problem może pojawić się, gdy nadejdzie okres spłaty, a na nią nie ma pieniędzy ani chętnych do ich, kosztowo dogodnego dla państwa, pożyczania. To właśnie jedna z przyczyn bankructwa Grecji w 2015 roku, choć początek problemu sięga lat 70./80. XX w. Wtedy to bowiem, po upadku dyktatorskich rządów junty czarnych pułkowników i przywróceniu demokracji w kraju, zmieniło się także podejście do polityki gospodarczej; wcześniej, tzn. za rządów wojska i jego demokratycznych

1. Erce, Aitor, Enrico Mallucci and Mattia Picarelli (2022). "A Journey in the History of Sovereign Defaults on Domestic-Law Public Debt," International Finance Discussion Papers 1338. Washington: Board of Governors of the Federal Reserve System, <https://doi.org/10.17016/IFDP.2022.1338>.

2. Źródło: Erce, Aitor, Enrico Mallucci and Mattia Picarelli (2022). "A Journey in the History of Sovereign Defaults on Domestic-Law Public Debt," International Finance Discussion Papers 1338. Washington: Board of Governors of the Federal Reserve System, <https://doi.org/10.17016/IFDP.2022.1338>.

poprzedników dość powściągliwe. W wyniku kryzysu naftowego wzrosły ceny energii, co spowodowało parcie pracowników na wzrost płac. To z kolei osłabiło konkurencyjność greckich firm, powodując falę bankructw i wzrost bezrobocia. W tych warunkach społeczeństwo domagało się zwiększenia poziomu opiekuńczości państwa, a do władzy zaczęły dochodzić partie socjalistyczne. Ich podejście do rozwiązania problemu było nastawione na „łagodne” naprawianie gospodarki. Przy tym państwo coraz mocniej w nią ingerowało, a decyzje gospodarcze podporządkowywane były krótkotrwałym decyzjom politycznym w okresie przedwyborczym. „Opiekuńcze” rozwiązania w zakresie m.in. systemu ubezpieczeń społecznych, płac i traktowania przedsiębiorstw państwowych spowodowały m.in. wzrost płac. To z kolei osłabiło konkurencyjność greckich firm, powodując falę bankructw i wzrost bezrobocia. W tych warunkach społeczeństwo domagało się zwiększenia poziomu opiekuńczości państwa, a do władzy zaczęły dochodzić partie socjalistyczne. Ich podejście do rozwiązania problemu było nastawione na „łagodne” naprawianie gospodarki. Przy tym państwo coraz mocniej w nią ingerowało, a decyzje gospodarcze podporządkowywane były krótkotrwałym decyzjom politycznym w okresie przedwyborczym. „Opiekuńcze” rozwiązania w zakresie m.in. systemu ubezpieczeń społecznych, płac i traktowania przedsiębiorstw państwowych spowodowały m.in. wzrost zadłużenia publicznego, które już w 1993 r. przekroczyło 100 % PKB.

W 2002 r. Grecja została przyjęta do strefy euro. Przed tym musiała jednak spełnić kryteria konwergencji, czyli stabilności cen, kursu walutowego³, poziomu stóp procentowych oraz sytuacji fiskalnej, zatem deficyt budżetowy Grecji nie mógł przekraczać 3 % PKB, a dług publiczny 60 % PKB⁴. Swoje starania o wprowadzenie wspólnej waluty rozpoczęła w 1992 roku z zadłużeniem ok. 80 %, które chciała do 1998 r. zredukować do poziomu wymaganego przez wspólnotę. Ponadto kraj nie spełniał kryterium inflacji ani stopy procentowej.

O ile do 1996 r. zadłużenie rosło, osiągając 101,3 %, po tym roku nastąpił spadek, aż do około 98 % w latach 1998 - 1999. W latach 1999 - 2000 inflacja (HICP) osiągnęła poziom 2 proc. (dopuszczalne maksimum: 2,4 %), a stopa referencyjna

w tym okresie 6,4 %, czyli mniej niż górna granica wynosząca 7,2 %. I tak 01.01.1999 roku wprowadzono w Grecji euro do transakcji bezgotówkowych, a dane przedstawione w raporcie konwergencji w 2000 r. pozwoliły na przyjęcie w kraju tej waluty w 2002.

Po jej przyjęciu Grecy nie wprowadzili zmian w rozbudowanym systemie socjalnym, mogli za to pożyczać więcej pieniędzy i taniej, bo w euro, czyli walucie, w której zapożyczały się też takie potężne gospodarki jak Niemcy czy Holandia. Szybko jednak okazało się, że zmiany wprowadzane przez rząd na potrzeby spełnienia kryteriów miały charakter krótkotrwały. W 2003 r. przeprowadzono rewizję, która ukazała, że znacząco przekroczone zostały kryteria dotyczące deficytu budżetowego oraz inflacji, a kolejna rewizja w 2009, w wyniku ogólnoświatowego kryzysu, ukazała skalę problemów greckiej gospodarki, a także tych związanych z przekazywaniem danych do Eurostatu.

Nastąpiła rewizja danych, np. dotyczące deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych zrewidowano z 3,7 do 12,7 %, która wpłynęła na obniżenie ocen kredytowych Grecji, powodując, że jej obligacje uznane zostały za „śmieciowe”. Obniżenie ratingu spowodowało, że nie mogły w nie inwestować niektóre podmioty, które obowiązują restrykcje związane z ryzykiem środków, a zaufanie do emitenta znacznie spadło.

Wytworzył się efekt kuli śnieżnej - spadające ratingi zmniejszyły też zaufanie do sektora bankowego, co spowodowało z kolei wycofanie środków z systemu przez samych Greków oraz zewnętrzne instytucje. Ograniczenia w wykorzystaniu tych obligacji, ze względu na ich rating, uniemożliwiały też użycie ich jako zabezpieczeń do transakcji rynku pieniężnego.

Jako że bankructwo Grecji wpłynęłoby negatywnie na inne zagrożone nim kraje strefy euro, postanowiono ratować gospodarkę unijnym programem pomocowym. Wygaś on w 2015 r. Wtedy to kraj nie spłacił pożyczki wynoszącej 1,6 mld USD i stał się oficjalnie niewypłacalny - zbankrutował.

Poza pokazanymi tutaj przyczynami, czyli problemami z rolowaniem długu i rodzajem prowadzonej polityki gospodarczej

i społecznej, bankructwo może wynikać też z posiadania nadmiernego deficytu budżetowego, czyli bycia w sytuacji, w której wydatki znacznie przekraczają przychody, niewydolności fiskalnej, czyli stanu, w którym nie jest stanie zebrać wystarczających dochodów podatkowych, nierozważnych decyzji dotyczących np. polityki importu i inwestycji państwowych czy hiperinflacji. obligacji, ze względu na ich rating, uniemożliwiały też użycie ich jako zabezpieczeń do transakcji rynku pieniężnego.

Jako że bankructwo Grecji wpłynęłoby negatywnie na inne zagrożone nim kraje strefy euro, postanowiono ratować gospodarkę unijnym programem pomocowym. Wygaś on w 2015 r. Wtedy to kraj nie spłacił pożyczki wynoszącej 1,6 mld USD i stał się oficjalnie niewypłacalny - zbankrutował.

Poza pokazanymi tutaj przyczynami, czyli problemami z rolowaniem długu i rodzajem prowadzonej polityki gospodarczej i społecznej, bankructwo może wynikać też z posiadania nadmiernego deficytu budżetowego, czyli bycia w sytuacji, w której wydatki znacznie przekraczają przychody, niewydolności fiskalnej, czyli stanu, w którym nie jest stanie zebrać wystarczających dochodów podatkowych, nierozważnych decyzji dotyczących np. polityki importu i inwestycji państwowych czy hiperinflacji.

We wcześniejszej części artykułu przyjrzelśmy się głównym przyczynom bankructw państw. Stwierdziliśmy także, że może ono wiązać się z upadkiem państwa. Prześledźmy przykład takiej sytuacji. Wybierzmy się w tym celu do Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Tam to zdarzenie miało miejsce całkiem niedawno, co sprawia, że istnieje wiele analiz

dotyczących go i jest dużo danych statystycznych. Warto na początku przedstawić krótko, jak żyło się w tym kraju przed jego upadkiem. Weźmy do tego celu dane z okresu od środka lat 70. do lat 80., ponieważ zgodnie z literaturą początek upadku ZSRR rozpoczął się mniej więcej w połowie lat 80. Według niektórych źródeł^{5 6 7}, żyło się bardzo dobrze, lepiej niż w Ameryce. Inflacja od 20 lat była na praktycznie zerowym poziomie. Opłaty za czynsz, wodę, prąd etc. stanowiły około 3 proc. wydatków przeciętnej rodziny z klasy robotniczej. Mieszkańcy nie musieli również płacić za leczenie i edukację, a leki praktycznie nic nie kosztowały lub były mocno dofinansowane. Przeciętnemu człowiekowi zawsze zostawały pieniądze na koniec miesiąca. Przy tym pracownicy mieli średnio 21,2 dni urlopu. Wygląda to świetnie, istny raj na ziemi. Pojawia się zatem pytanie, czemu na lekcjach historii uczymy się, że się tam okropnie żyło? Gdzie jest haczyk? Przede wszystkim wzięliśmy te opisy z książek, które były pisane około 1980 r. M.in. przez nieobiektywnych komunistów amerykańskich⁸. Jaka jest zatem prawda? W celu lepszego zrozumienia omawianego zagadnienia, porównamy niektóre dane dotyczące ZSRR i USA. Weźmy może mniej upolitycznione dane, w tym przypadku artykuł profesora Steven M. Efrema z East Tennessee State University i dane statystyczne z USA i ZSRR^{9 10 11}

	1980	1974	Ameryka
Populacja	202418	207718	Tysiąc
Przeżyłowa długość życia (do mężczyźni)	62,5	70,0	Lata
Samobójstwa	71,40	36,20	Tysiąc
Stwierdzona nierówność	27,3	12,6	Na 5000 żywych umierających
Średnia inflacja pomiędzy 1974 a 1980	9,00%	9,20%	Procenty
Zadłużenie państwa	112,158	89,300	Tysiąc
Stożki: procentowy wzrost w stosunku do poprzedniego	50%	15%	Procent z wyłączeniem
Stożki: kalorii używanych z mięsa	8,00%	20,00%	Procent
Stożki: kalorii używanych z owoców i warzyw	43,80%	20,00%	Procent
Opłaty konsumpcyjne w stosunku do USA	14%	100,00%	Procent

Patrząc na te statystyki, można pomyśleć, że co prawda wydawało się 59 % dochodu na jedzenie, ale wszystko inne nic nie kosztuje. I taki przeciętny Amerykanin żyjący w latach 80. podczas okresu nazywanego

5. Victor and Ellen Perlo, Dynamic Stability: The Soviet Economy Today (Moscow: Progress Publishers, 1980).

6. USSR: 100 Questions and Answers (Moscow: Novosti, 1977), 60, 63;

7. <https://vseofinansah.ru/inflyatsiya-v-sssr-ofitsialnye-dannye-1940-1990-goda>

8. Z myślą o czytelniku, który postanowiłby bardziej zgłębić temat, warto tutaj dodać, że część źródeł pozostawia wiele do życzenia w zakresie rzetelności. Istnieją przypadki wypowiedzenia się o tym zagadnieniu przez nieobiektywnych komentatorów np. członków Komunistycznej Partii Stanów Zjednoczonych, którzy pomimo swojego amerykańskiego pochodzenia „dawali radę” publikować w Moskiewskich wydawnictwach w okresie największej cenzury.

9. The Role of Inflation in Soviet History: Prices, Living Standards, and Political Change Steven M. Efrema East Tennessee State University (2012)

10. U.S. Bureau of the Census, USA/USSR: Facts and Figures, U.S. Government Printing Office, Washington, DC, 1 99 1

11. <https://www.macrotrends.net/countries/USA/united-states/inflation-rate-cpi>

3. ... czyli uczestniczyć w Europejskim Mechanizmie Kursów Walutowych, mającym na celu ograniczenie zmienności kursu i stabilizację walut.

4. Abstrahując od Grecji, Polska obecnie spełnia pierwsze i trzecie kryterium

"Great Inflation" w kapitalistycznym świecie mógł być pod wrażeniem takiego stylu życia. Jednak ze względu na inny system i sytuację gospodarczą część świetnie wyglądających parametrów, które w kapitalistycznej rzeczywistości patrząc na te statystyki, można pomyśleć, że co prawda wydawało się 59 % dochodu na jedzenie, ale wszystko inne nic nie kosztuje. I taki przeciętny Amerykanin żyjący w latach 80. podczas okresu nazywanego "Great Inflation" w kapitalistycznym świecie mógł być pod wrażeniem takiego stylu życia. Jednak ze względu na inny system i sytuację gospodarczą część świetnie wyglądających parametrów, które w kapitalistycznej rzeczywistości patrząc na te statystyki, można pomyśleć, że co prawda wydawało się 59 % dochodu na jedzenie, ale wszystko inne nic nie kosztuje. I taki przeciętny Amerykanin żyjący w latach 80. podczas okresu nazywanego "Great Inflation" w kapitalistycznym świecie mógł być pod wrażeniem takiego stylu życia. Jednak ze względu na inny system i sytuację gospodarczą część świetnie wyglądających parametrów, które w kapitalistycznej rzeczywistości patrząc na te statystyki, można pomyśleć, że co prawda wydawało się 59 % dochodu na jedzenie, ale wszystko inne nic nie kosztuje. I taki przeciętny Amerykanin żyjący w latach 80. podczas okresu nazywanego "Great Inflation" w kapitalistycznym świecie mógł być pod wrażeniem takiego stylu życia.

59 % dochodu na jedzenie, ale wszystko inne nic nie kosztuje. I taki przeciętny Amerykanin żyjący w latach 80. podczas okresu nazywanego "Great Inflation" w kapitalistycznym świecie mógł być pod wrażeniem takiego stylu życia. Jednak ze względu na inny system i sytuację gospodarczą część świetnie wyglądających parametrów, które w kapitalistycznej rzeczywistości świadczą o dobrobycie, w ZSRR były pozbawione takiego znaczenia. Tak było na przykład z oszczędnościami ze względu niemożność wydania ich na potrzebne dobra.

Powróćmy do wcześniej wspomnianych danych, które uznaliśmy za nieobiektywne. Przyjrzyjmy się bliżej źródłom i konsekwencjom tych imponujących statystyk. Warto zrozumieć, dlaczego wydają się one tylko korzystne w ówczesnym kapitalistycznym kontekście. Po pierwsze, ważne jest uwzględnienie, że mówienie jedynie o kosztach wody, elektryczności itp., pomijając koszty żywienia, co czynili autorzy wcześniej wspomnianych opraco-

wań, jest nieobiektywne. Władza sama ustalała ceny, ustawiając je na różnych poziomach dla żywności, wody, prądu i wszystkich innych produktów. Po drugie była ogromna zapaść technologiczna pomiędzy ZSRR a USA. Mieszkańcy ZSRR nie płacili mało za prąd, bo był tani. Płacili mało, bo nie używali go. Należy także zauważyć, że zerowa inflacja była spowodowana ustalaniem cen odgórnie, korzystanie z takich narzędzi w niewłaściwy sposób ma tragiczne konsekwencje. Konsekwencjami tego były m.in. braki w sklepach, co następnie doprowadziło do wymuszonych oszczędności, (brzmi to niewyobrażalnie, według nas jest to ciekawe zagadnienie, polecamy poczytać o tym więcej) w ekonomii nazywa się to nawis inflacyjny (z ang. Monetary Overhang¹³) i stąd te „oszczędności” na koniec miesiąca zwykłego pracownika. Opieka zdrowotna i edukacja były rzeczywiście darmowe, ale i w opłakanym stanie. Świadczy o tym m.in. to, że co szósty szpital w ZSRR nie miał stałego stabilnego dostępu do wody. Niech czytelnik sobie sam dokona oceny jakości takiego życia. Czyż nie jest to zatrważające, a zarazem piękne jak osoba, która umiejętnie posługuje się statystyką, jest w stanie manipulować rzeczywistością.

Czas przejść do meritum, czyli dlaczego państwo upadło. Literatura wymienia trzy główne powody:

- Komunizm/Socjalizm¹⁴
- „Druga ekonomia ZSRR” (czarny rynek)¹⁵
- Polityka zagraniczna administracji Ronalda Reagana

Głównym czynnikiem przyczyniającym się do upadku ZSRR był ustrój ekonomiczny. Już od 1945 r. polityka ZSRR była silnie scentralizowana. Wszystkie fabryki, sklepy i gospodarstwa rolne były podmiotami państwowymi, a większość decyzji gospodarczych zapadała na szczeblu władzy centralnej. Organy administracyjne określały plany produkcyjne i decydowały o alokacji kapitału i siły roboczej wg własnych decyzji. Taki model rządzenia skutkowało tym, że to państwo dystrybuowało zasoby różnym

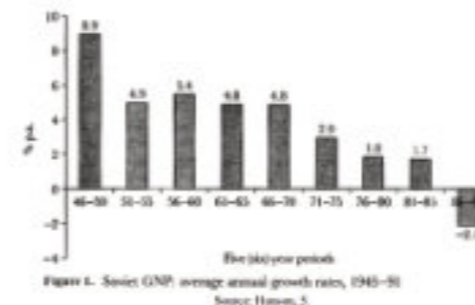
12. Opracowanie własne na podstawie wymienionych wcześniejszych źródeł [dane z lat 1980 r., oprócz trzech ostatnich kategorii (te dane pochodzą z początku lat 80)]

13. Dobrze wyjaśnienie tego zjawiska - https://en.wikipedia.org/wiki/Monetary_overhang

14. Socjalizm był „formalnym” typem administracyjnym w ZSRR, ale w praktyce był tam komunizm. Oczywiście dążyli do socjalizmu, lecz nie udało im się. Sam socjalizm niestety jest dość nierealistyczną, utopijną i populistyczną ideą.

15. Z ang. "Second economy of the Soviet Union" w Polsce nie funkcjonuje zbytnio taka nazwa

podmiotom, bez konieczności ich spłaty. Nagradzano kierowników za wzrost wartości produkcji brutto, która była wyliczana poprzez zsumowanie kosztów nakładów, co z kolei skutkowało znacznym marnotrawstwem zasobów. Jako właściciele praktycznie wszystkich środków produkcji w kraju radzieccy przywódcy nie przejmowali się zbytnio poszukiwaniem bardziej efektywnej równowagi między popytem a podażą, ponieważ posiadane zasoby co roku wracały do skarbu państwa. Prowadziło to do bardzo nieefektywnego procesu produkcji w porównaniu do zachodnich gospodarek. Wszyscy przywódcy ZSRR mieli dobry cel, dążyli do zwiększenia wzrostu gospodarczego, tylko przy okazji łamali wszystkie możliwe prawa ekonomii. Na początku to działało, był ogromny wzrost gospodarczy, ale powoli te wszystkie konsekwencje wcześniejszych działań się nakładały na siebie i gospodarka ZSRR zwalniała. Bardzo dobrze to obrazuje poniższy wykres.

Kolejnym ciosem dla ekonomii była tzw. druga ekonomia ZSRR, czyli czarny rynek. Powodów jego powstania można

doszukiwać w kilku przyczynach, m.in. w tym, że pierwsza gospodarka nie zaspokajała wszystkich potrzeb konsumenta, była nieefektywna, nieelastyczna, skorumpowana, a w społeczeństwie narastała chęć posiadania dóbr z zachodu. Efekt tego był taki, że ludzie między sobą stworzyli rynek kapitalistyczny i był on OGROMNY.

16. Szacunki opracowane przez Gregory'ego Grossmana, w "The Second Economy: Boon or Bane for the Reform of the First Economy?" in Economic Reforms in the Socialist World, Stanislaw Gomulka et al., eds., (London: Macmillan, 1989)

17. Lecz są też pozytywne skutki: ludzie mieli lepsze produkty i lżej przebiegła przemiana z gospodarki komunistycznej na kapitalistyczną.

Grossman's Estimates of the Size of the Soviet Second Economy Compared to the First Economy

Brezhnev Era (1977)¹⁶

Russia (RSFSR)	29.6%
Belorussia, Moldavia, and Ukraine	40.2%
Armenia (ethnic Armenians only)	64.1%
'Europeans' residing in Transcaucasia or Central Asia	49.7%

16

Powyżej przedstawione są szacunkowe wyliczenia wielkości czarnego rynku. Dużym błędem ZSRR było kompletne zignorowanie tego zjawiska (powodów tego zachowania można się długo doszukiwać, ale literatura głównie uważa, że powodem była korupcja - ludzie na wysokich szczeblach po prostu czerpali korzyści z tego rynku). Skutki były katastrofalne, ludzie zaczęli poświęcać się pracy nie w pierwszej ekonomii tylko w drugiej, a wszystkie decyzje gospodarcze były podejmowane na podstawie bardzo zakrzywionych danych ekonomicznych¹⁷.

Ostatnią przyczyną upadku ZSRR jest prawdziwa wojna ekonomiczna i różne działania, które wprowadziła administracja Ronalda Reagana. Jego polityka zagraniczna jest bardzo często pomijana w artykułach o upadku ZSRR. To błąd, ponieważ została ona bardzo dobrze przemyślana i celnie wymierzona. Wykorzystała najłabsze punkty ich ekonomii i nie tylko. Po pierwsze Amerykanie wspierali różne antysowieckie ruchy np. w Polsce i Afganistanie. Solidarność dostawała w najlepszym czasie ok. 8 mln dolarów na rok. przeznaczenia przez ZSRR mnóstwa zasobów na wojsko. Amerykanie wraz z Saudyjczykami uderzali też w największe bogactwo Rosji, czyli w zasoby naturalne. Cały czas dążyli do obniżania cen ropy i gazu (tu akurat bez Saudyjczyków),

co negatywnie wpływało na rosyjską gospodarkę. Tak ujął to pisarz Peter Schweizer w „For Moscow, over \$10 billion in valuable hard currency evaporated overnight, almost half its earnings.”¹⁸. USA przestały też eksportować nowe technologie do ZSRR. Dla porównania w 1975 r. łączny eksport high-tech z USA do ZSRR wynosił 219 mln dolarów, a w 1983 r. tylko 39 mln¹⁹. Polityka Reagana wyrządziła ogromne straty ZSRR i obnażyła nieelastyczność sowieckiej gospodarki.

Jak widać, porażka, tak jak i sukces, może mieć wielu ojców. Warto rozważyć, co w obliczu bankructwa i upadku dzieje się z obywatelami, którzy zarabiają, wydają i trzymają swoje oszczędności w kraju oraz spłacają jego długi. A co z bankami, rachunkami ich klientów i obligatariuszami, którzy zdecydowali się pożyczyć państwu pieniądze? Na te pytania postaramy się odpowiedzieć w kolejnym artykule. Bardzo dziękujemy Panu Tomaszowi Brzozowskiemu za redakcję merytoryczną naszego artykułu.

Hubert TUBIS i Igor ZIERKIEWICZ

Pozostałe odwołania:

Czy nadchodzi bankructwo Polski? - Finanse Bardzo Osobiste

Czy Polska zbankrutuje? Jak wyglądają finanse naszego kraju? - Finanse Bardzo Osobiste

Gdy upada firma, jej majątek przejmują wierzyciele. A co się dzieje, gdy bankrutuje państwo?

- Forsal.pl

Grecja: od cudu do zapaści - Świat - Obserwator Konstytucyjny

Grecja - Dług Publiczny do PKB | 1980-2022 Dane | 2023-2024 Prognozy TE

18. Peter Schweizer, Victory: The Reagan Administration's Secret Strategy That Hastened the Collapse of the Soviet Union (New York: Atlantic Monthly Press, 1994),

19. Jak wyżej

Miłość w bajkach

Większość przedstawicieli młodego pokolenia pierwszego kontaktu z pojęciem miłości romantycznej doświadczyło przy okazji zaznajamiania się z kinematograficznym dobytkiem studia Disney.

Od lat kulturowo chłoniemy disneyowski obraz miłości jako idealny i niezmiennie ponadczasowy. Praktycznie każda ze starych produkcji tego studia przedstawia podobny opis miłości dwojga młodych kochanków - niezwykle piękna dziewczyna jakimś zrzędzeniem losu znajduje się w sytuacji, w której jest zależna od mężczyzny (przynajmniej jedno z nich powinno być wysoko urodzone), którego zadaniem jest zdobyć jej serce. Opisany trop występuje między innymi w „Królowie Śnieżce”, „Kopciuszku”, „Pięknej i bestii”, „Alladynie”, „Śpiącej królowie” i wielu innych nostalgicznie wspomnianych przez pokolenie Z, Maleniaków oraz starszych widzów bajkach. Motyw niewiasty w opałach jest wyjątkowo chwytny i idealny do prowadzenia wokół niego fabuły, ponieważ bohaterowie już z góry

mają narzucony cel – wyzwolenie kochanki z trudnej sytuacji i życia, razem, długo i szczęśliwie. Przez niezwykle sukces odniesiony przez Disneya na początku lat 50. XX wieku w świadomości społecznej pojawiło się pytanie o to, jaki wpływ na postrzeganie miłości przez całe pokolenia wychowane na klasycznych disneyowskich bajkach miało to amerykańskie studio.

Jednym z przykładów oddziaływania Disneya na społeczeństwo są tak zwani Disney adults. Nazywana tak grupa to dorośli ludzie, zwykle w wieku od 30 do 50 lat, którzy przejawiają zafascynowanie, a nawet obsesję na punkcie uniwersum Disneya. W umysłach Disney adults dochodzi do idealizacji przedstawionych w animacjach światów, co prowadzi do uciekania w inną rzeczywistość. Według brytyjskiej gazety „Daily Mail” ten fenomen jest tłumaczony przez psychologów jako

reakcja na traumy i mechanizm obronny. Ludzki umysł w sytuacjach długotrwałego stresu i zagrożenia szuka dobrze znanych schematów i wspomnień, które kojarzą nam się z komfortem, bezpieczeństwem oraz bardzo często dzieciństwem. Kreskówki są idealnym gruntem tak zwanego uziemienia, co pozwala szybko i skutecznie odzyskać komfort emocjonalny w trudnych chwilach. Dlatego to, w jaki sposób świat jest przedstawiany w animacjach, ma gigantyczne znaczenie w dalszym rozwoju całych pokoleń. Obraz miłości pokazywany w bajkach będzie pierwszym wspomnieniem, do którego młodzi ludzie będą wracać we własnych, już dorosłych, związkach.

Aktualnie mainstreamowe studia animacji i filmów dla dzieci odchodzą od tradycyjnych i zerojedynekowych obrazów miłości, tworząc filmy skupione wokół między innymi niezależności kobiet ("Merida waleczna"), miłości rodzicielskiej i tradycji ("To nie wypada") lub miłości do zwierzęcia ("Wyspa psów"), a to tylko kilka z wielu motywów coraz chętniej poruszanych w mediach dla najmłodszych. Większa różnorodność prezentowanych w kreskówkach tematów

KAROLINA WÓJCIK – 4 D

Starożytna miłość

Miłość od wieków była tematem rozmyślań filozofów, napędzała artystów i pisarzy. Dlatego nic dziwnego, że starożytni mędracy, tacy jak Arystoteles i Platon, zdefiniowali różne rodzaje tego uczucia.

Każda z form miłości była rozumiana jako unikatowy aspekt emocji oraz relacji międzyludzkich. Dlatego zdecydowałam się je opisać, jednak oczywiście definicje mogą się lekko różnić w zależności od osoby lub książki, które uważamy za źródło informacji.

Miłość romantyczna i pragnienie

"Eros" to rodzaj miłości romantycznej i zmysłowej, charakteryzujący się pragnieniem fizycznym i namiętnością. Jest to uczucie, które zazwyczaj towarzyszy miłości romantycznej, obejmując zauroczenie, pragnienie bliskości fizycznej i namiętność.

Miłość bezwarunkowa i miłosierdzie

"Agape" reprezentuje bezwarunkową miłość, altruizm i miłosierdzie. To jest miłość niezależna od zasług czy oczekiwań. To forma miłości, która jest gotowa poświęcić się dla dobra innych bez oczekiwania niczego w zamian.

Miłość rodzinna i przyjacielska

"Storge" to miłość rodzinna, szczególnie ta między rodzicami i dziećmi. Charakteryzuje się przywiązaniem i troską. To uczucie, które rozwija się w ramach relacji rodzinnych, oparte na wspólnych przeżyciach i doświadczeniach. Można ją także rozumieć jako spokojną miłość przyjacielską, bez burzy różnych emocji.

Miłość umiarkowana i obsesyjność

"Mania" to rodzaj miłości, który może być rozumiany jako obsesyjny lub zaborczy. Obejmuje emocje takie jak zazdrość, niepewność i intensywne pragnienie bliskości. Filozofowie starożytnej Grecji zauważali, że mania może prowadzić do niestabilnych relacji.

Miłość opatrzna i umiarkowana

"Pragma" to miłość oparta na pragmatyzmie, związana z umiarkowaniem i kompromisem. Obejmuje świadome wysiłki w utrzymaniu długotrwałego związku, podejmowanie

decyzji opartych na zrozumieniu i akceptacji wzajemnych różnic.

Miłość radosna i bez przywiązań

"Ludus" polega w pewnym sensie na rozumieniu miłości jako gry, zabawy lub po prostu atrakcyjnej formy spędzania czasu. To miłość radosna, figlarna, kojarzona z pierwszym czasem zauroczenia, który trwa, dopóki nie opadną różowe okulary. W przypadku Ludus prawdziwe i głębokie zaangażowanie w relację jest raczej niepożądane

Miłość braterska i przyjaźń

"Philia" to miłość przyjacielska lub braterska. Charakteryzuje się przywiązaniem, lojalnością i głęboką więzią emocjonalną między przyjaciółmi lub bliskimi osobami. Filozofia starożytna uważała, że philia jest fundamentem zdrowych relacji międzyludzkich.

Miłość do samego siebie

"Philautia" to miłość do samego siebie. Może przyjmować formę zdrowego szacunku do siebie, ale także może być negatywna, jeśli przeradza się w egoizm. Starożytni filozofowie podkreślali wagę utrzymania równowagi między zdrową miłością do siebie a zrozumieniem potrzeb innych.

Starożytne koncepcje miłości oferują nam głębokie zrozumienie różnych aspektów ludzkich uczuć i relacji. Wskazują, że miłość jest złożonym i wielowymiarowym zjawiskiem. Odkrywanie różnych rodzajów miłości pozwala nam lepiej zrozumieć siebie i inne osoby, a także budować zdrowsze i bardziej zrównoważone relacje międzyludzki

MAŁGORZATA PLEBAŃSKA – 4 C

Polecajki walentynkowe

Violet Evergarden (2018)

Pozycja zachwycająca poruszającą fabułą i piękną kreską. Warto dać jej szansę, nawet jeżeli nie należy się do koneserów anime. Koniec wielkiej wojny dla Violet oznacza początek zupełnie nowego życia. Szkolona od dziecka wyłącznie do bezwzględnej walki, czuje się zagubiona nie tylko w nowej rzeczywistości, ale i własnych wspomnieniach. Podejmuje się nowego zajęcia - zaczyna pisać listy na zamówienie. Pomędzy wersami poznaje po raz pierwszy piękno ludzkich emocji. Odkrywa także powoli naturę swoich własnych uczuć, szczególnie tych dotyczących dawnego kompana z wojska.

Poprzednie życie (2023)

Melodramat eksplorujący koreańską ideę in-yun, traktującą o łączeniu się dusz poprzez relacje tworzone w poprzednich wcieleniach. Rozdzieleni za dzieciństwo Nora i Hae Sung mają okazję odnowić kontakt dzięki mediom społecznościowym, w końcu jednak powstająca nić porozumienia urywa się ponownie. Lata później spotykają się w Nowym Jorku, jednak w zupełnie nowych warunkach - kobieta jest już wtedy zamężna.

Kimi No Na Wa (2016)

Kolejna na liście japońska animacja, która zdobyła uznanie krytyków i widzów na całym świecie. Historia dwojga młodych ludzi, Mitsuha i Taki, którzy,

przebudziwszy się pewnego dnia, odkrywają, że zamienili się ciałami. Po pewnym czasie zaczynają współpracować i porozumiewać się ze sobą poprzez tajemne wiadomości. Jednakże, kiedy splot pewnych nieoczekiwanych zdarzeń sprawia, że ich życia ulegają całkowitej przemianie, ich celem staje odnalezienie się nawzajem.

Portret kobiety w ogniu (2019)

Film przeznaczony dla osób przepadających za przepięknym wizualnie, spokojnym kinem. Bardzo prędko zdobył międzynarodową sławę i uznanie. Opowieść osadzona w osiemnastym wieku, skupia się na losie artystki, Marianne, która otrzymuje zlecenie namalowania portretu wydawanej za mąż arystokratki. Zadanie okazuje się niełatwe, gdyż modelka odmawia pozowania, niechętna małżeństwu. Marianne obserwuje ją i maluje w ukryciu. W miarę upływu czasu na drodze portrecistki pojawia się kolejna przeszkoda - między kobietami rodzi się znacznie bardziej skomplikowane i silne uczucie.

Zakochany bez pamięci (2004)

Wzruszająca, dwudziestowieczna już historia z gatunku fantastyki naukowej. Joel Barish, dowiedziawszy się, że jego była partnerka poddała się operacji usunięcia wspomnień, sam postanawia skorzystać z podobnego zabiegu. Jednakże, w trakcie procesu mężczyzna uświadamia sobie, że podjęta w emocjach decyzja była błędem. Stara się walczyć o uciekające z umysłu obrazy burzliwego związku z Clementine, której tak naprawdę nigdy nie przestał kochać.

ZOFIA OŚMIŃSKA – 4 C

Kulinarne propozycje

Z okazji walentynek zdecydowaliśmy się przejrzeć internet w poszukiwaniu przepisów idealnych do podzielenia się z bliskimi z okazji tego święta.

Ciasteczka Linzer

Słynne austriacki deser składający się z dwóch ciastek przełożonych wybranym nadzieniem. Bardzo proste do wykonania, wystarczy upiec ciastka, gdzie w co drugim wycinamy kształt, a później przełożyć je np. dżemem truskawkowym.

Pizza w kształcie serca

Nie ma nic lepszego niż świeżo upieczona w domu pizza, a niewiele trzeba, aby wpasowywała się w święto. Kiedy wyrobicie ciasto uformujcie je w kształt serca i dodajcie swoje ulubione dodatki. Pyszny obiad gotowy!

Czekoladowe ciasteczka w kształcie serca

Również klasyczny przepis z małą zmianą. Są one idealną przekąską do podzielenia się z innymi oraz nie muszą stygnąć, więc można je zrobić nawet w 30 minut.

Ciasteczka z serem truskawkowym

Szybkie do wykonania z kupnego ciasta francuskiego, słodkiego sera śmietankowego oraz truskawek. Jest to danie mało słodkie, idealne na szybką przekąskę.

MAŁGORZATA NADOLSKA – 4 C

Wiersze walentynkowe

„Spotkanie całowyciowe”

Przyszli na takie spotkanie
Tak nacieszyć się nie mogli
Tak się miło gawędziło
Że numery spisali sobie
Randka, za randką miała miejsce
Coraz częściej, coraz weselej
A za jakiś czas tak wyszło
Że zmienili też swój status
Para była to cudowna
Czuła, lojalna, całkiem skromna
Ganiali się po jeziorach
Zdobywali razem góry
Ważne było dla nich jedno
Być ze sobą i się wspierać
Przeżyli już ze sobą kupę czasu
Może nawet i lat dwieście
Zawsze w szczęściu, zdrowiu żyli
To jest przepis dobrze znany
Na początek szczypta starczy
Potem sam się przepis tworzyć
będzie
- Bon Bon

„Wielkie zagmatwanie”

Co to jest ta cała miłość?
Czy ktoś zna odpowiedź na to pytanie?
Niby każdy wie jak ona działa,
ale czy aby na pewno?
Czy aby na pewno jest to takie proste?
Czy aby na pewno każdego spotyka?
Czy aby na pewno jest prawdziwa?
A miłość od pierwszego wejrzenia?
Czy to naprawdę działa i istnieje?
Tyle pytań zadać można
Kto na nie odpowiedzieć ma
I w tym jest właśnie problem
Bo niby każdy sobie
Ale przecież każdy jest inny
Więc każdy miłość traktuje
inaczej
I co z tego, że internet powie
definicję
Jak nieraz fraszki i nadzieje
przecież będą
Lekcja ta to całe życie - może się wyjaśni...
- Bon Bon

Wiersze naszych uczniów

„Apetyt”

Był Czas
Gdy istniały tylko ciepła przyjazna nora
I głód

Wciśnięta pomiędzy jej ściany
Z rozkoszą wgryzałam się
W poczucie wiecznego nienasycenia

Wiersze przychodziły
Rozmiękały i rozpadały się w moich
dłoniach

W wypadające kołtuny
Pozostałe po lokach
Zaplątały się myśli i wersy
Nie zdołałam ich odratować

Zagubione słowa pozostały w splotach
Samotne ostatecznie

- Rava

„Nowe twarze w szkole”

Byłem sobie w szkole
Zjadłem dziś kiełbole
Nowe osoby przyszły
Z podstawówki wyszły
Narobiły w szkole raban
A w domu dostały szlaban.

Następnego w szkole dzionka
Nie usłyszały dzwonka
Uczniowie gną do sali
A nauczyciele się śmiali
Pouczają, wyjaśniają
Oni się nawet nie skupiają
Potem przyjdzie najwyższa pora
Ostatnie frasunki i momenty
Oni się nawet nie spodziewają...

- Bonbon

Noblistka o miłości

Czyli wiersz Wisławy Szymborskiej

„Miłość od pierwszego wejrzenia”

Oboje są przekonani,
że połączyło ich uczucie nagle.
Piękna jest taka pewność,
ale niepewność jest piękniejsza.

Sądzą, że skoro nie
znali się wcześniej,
nic między nimi nigdy się nie działo.
A co na to ulice, schody, korytarze,
na których mogli się od dawna mijać?

Chciałabym ich zapytać,
czy nie pamiętają -
może w drzwiach obrotowych
kiedyś twarzą w twarz?
jakiś „przepraszam” w ścisku?
głos „pomyłka” w słuchawce?
- ale znam ich odpowiedź.
Nie, nie pamiętają.

Bardzo by ich zdziwiło,
że od dłuższego już czasu
bawił się nimi przypadek.
Jeszcze nie całkiem gotów
zamienić się dla nich w los,
zbliżał ich i oddalał,
zabiegał im drogę
i tłumiąc chichot
odskakiwał w bok.

Były znaki, sygnały,
cóż z tego, że nieczytelne.
Może trzy lata temu
albo w zeszły wtorek
pewien listek przefrunął
z ramienia na ramię?
Było coś zgubionego i podniesionego.
Kto wie, czy już nie piłka
w zaroślach dzieciństwa?

Były klamki i dzwonki,
na których zawczasu
dotyk kładł się na dotyk.
Walizki obok siebie w przechowalni.
Był może pewnej nocy jednakowy sen,
natychmiast po zbudzeniu zamazany.

Każdy przecież początek
to tylko ciąg dalszy,
a księga zdarzeń
zawsze otwarta w połowie.

**POLITECHNIK JUNIOR – WYDAWNICTWO
AKADEMICKIEGO LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO WE
WROCŁAWIU**

Redaktor naczelny: Małgorzata PLEBAŃSKA.

Zastępca redaktora naczelnego: Małgorzata NADOLSKA.

Redaktorzy: Patrycja BUDZYŃ, Natalia GAWLIK, Jagoda JERKA, Aleksandra KOLENDA, Sara MILITOWSKA, Zofia OŚMIŃSKA, Cezary SURMIAK, Daniel ŚWITALSKI, Hubert TUBIS, Karolina WÓJCIK, Igor ZIERKIEWICZ.

Skład komputerowy: Karolina BIEŃKO, Mikołaj DĄBROWSKI, Magda ZŁOTEK.

Opiekun: Wojciech WALCZAK.